

Enheten för bostäder och fysisk planering
Susann Sass-Jonsson

Regeringskansliet

m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande gällande 4 § artskyddsförordningen - tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken av två nya farledsavsnitt i farled 511 Landsorts bredgrund, Södertälje kommun

Er beteckning M2019/00428

Beskrivning av ärendet

Sjöfartsverket har begärt att regeringen ska meddela tillåtlighet för två nya farledsavsnitt i farled 511 Landsorts bredgrund (Landsortsfarleden). Sjöfartsverket har inför begäran om tillåtlighet samråd kring ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsen godkände miljökonsekvensbeskrivningen den 10 juli 2018 och tillstyrkte åtgärden i ett yttrande den 18 december 2018. Mot bakgrund av artdatabanken rödlistade arter i Sverige 2020 visar att situationen för ejder och alfågel har försämrats sedan Sjöfartsverkets underlag avseende påverkan på sjöfågel tagit fram ombads Sjöfartsverket av regeringen i juli 2020 att komplettera underlaget med en uppdaterad bedömning av de nya farledsavsnittens effekter för alfågel och ejder.

Regeringen har den 17 juni 2021 kommit in med en begäran om Länsstyrelsens synpunkter på Sjöfartsverkets komplettering och en bedömning i följande frågor:

- Innebär inrättandet av de två nya farledsavsnitt med tillkommande fartygstrafik som är föremål för regeringens tillåtlighetsprövning en sådan otillåten störning eller skada på alfågel och ejder som avses i 4 § artskyddsförordningen?
- För det fall svaret på ovanstående fråga är ja bedöms dispens från förbudet kunna lämnas och under vilka förutsättningar?

Ställningstagande

EU-domstolen har i ett förhandsavgörande underkänt den hittillsvarande svenska rättspraxisen gällande fridlysningsbestämmelserna i 4 § artskyddsförordningen. För närvarande är det oklart om det gäller även för fåglar. I den frågan gör Länsstyrelsen ingen tolkning.

Om hittillsvarande praxis inte längre kan tillämpas för fåglar gäller förbuden för alla fågelarter och även på individnivå. Huruvida några vanliga fågelarter störs

Datum
2021-07-09

eller får sina fortplantningsområden skadade är inte utrett i detta projekt. Liksom för de flesta förändringar i markanvändning, förefaller det svårt att undvika att åtminstone någon vanlig fågelart får fortplantningsområden skadade åtminstone på individuell nivå. Om bedömningen, i enlighet med tidigare praxis och utredningarna i detta ärende, kan inskränkas till om gynnsam bevarandestatus störs för ejder och alfågel, bedömer Länsstyrelsen att gynnsam bevarandestatus för alfågel och vuxna ejdrar sannolikt inte påverkas. Det är mer svårbedömt om ejdrarnas möjlighet att föda upp ungar längs farleden påverkas och därmed om det kan påverka gynnsam bevarandestatus, åtminstone lokalt.

Bedömning

Eftersom man inte säkert vet vad som orsakar den starka tillbakagången för ejder och alfågel kan vi bara gissa om muddringsarbeten eller fartygstrafik i den nya farledsavsnitten påverkar resurser som det råder brist på. Utgående från de förslag till orsaker som presenterats i forskning gör Länsstyrelsen följande bedömning.

Resonemang om att störning vid födosöksplatser kan påverka gynnsam bevarandestatus förutsätter att födoresursen begränsar populationsstorleken. Brist på blåmusslor i ejderns häckningsområden har dock inte föreslagits som orsak till ejderns minskning. Även när ejderpopulationen var många gånger större än idag bedömdes ejdrarna konsumera en bråkdel av produktionen i häckningsområdena. Det verkar därför osannolikt att brist på blåmusslor i häckningsområdena skulle begränsa populationen eller vara orsak till ejderns minskning. Om de vuxna fåglarna genom störning periodvis byter födosöksområden bör de lätt hitta alternativa födosöksområden och störningen bör inte påverka överlevnad eller häckningsframgång vare sig individuellt eller på populationsnivå. Samma bedömning gör Länsstyrelsen för alfåglar som också i huvudsak lever på blåmusslor när de uppehåller sig i vår skärgård.

Störningar på vuxna fåglars födosök bör därför ha mycket begränsad biologisk effekt. Den bör inte påverka arternas gynnsamma bevarandestatus på var sig på nationell, regional eller lokal nivå och därför inte utlösa förbuden i 4 § artskyddsförordningen.

Försämrad överlevnad för ejderungar har föreslagits som en bidragande orsak till ejderns tillbakagång. Mindre studier tyder på en sådan försämring, men det är svårt att visa om det gäller generellt. Om födosöksområden för ejdrarnas dunungar är en bristvara kan störning försämra ungproduktionen. Det skulle i så fall försämra gynnsam bevarandestatus åtminstone lokalt så att förbuden utlöses. Förutom att vi inte vet om ungtullarna störs i någon nämnvärd grad av fraktfartygen och deras svall, så kompliceras bedömningen av att fritidsbåttrafiken. Under dunungarnas första veckor är det relativt glest med fritidsbåtar, men innan de blivit flygga stör fritidsbåtar förmodligen på ett mycket mer påtagligt sätt än fraktrafiken. Det handlar om mångdubbelt fler passager, som är oförutsägbara i sina vägval och kan röra sig närmare land där ejderkullarna födosöker. Fritidsbåtarna är inte heller alls lika knutna till farlederna. Även om

Datum
2021-07-09

regeringen skulle villkora tillåtligheten med att den nuvarande farleden tas bort, skulle sannolikt betydande fritidsbåttrafik ändå röra sig i dessa vatten som för många båtägare är väl bekanta sedan årtionden och tryggare när fraktrafiken går i ny sträckning. Att det alls växer upp ejderkullar i innerskärgårdarna tyder dock på att de inte är särskilt störningskänsliga.

Sjöfartsverket har bedömt att den mest betydelsefulla effekten på störning av ejder är minskad störning i prefererade habitat längs nuvarande farled. Därmed kommer nettoeffekten bli positiv för ejdern. Kännedomen om hur känsliga ejderkullarna är för störning, och hur olika typer av båttrafik skiljer sig åt är svag. Osäkerheten är därmed stor. Men Länsstyrelsen bedömer att fraktrafiken har jämförelsevis liten betydelse och att det därmed är mindre troligt att flytt av fraktrafiken har någon större effekt oavsett om den är positiv eller negativ.

Med betydande osäkerhet gör Länsstyrelsen bedömningen inrättande av de nya farledsavsnitten inte, genom störning på ejderkullar, påverkar ejderns gynnsam bevarandestatus på lokalt plan. Skulle regeringen bedöma att dispens ändå krävs kan Länsstyrelsen inte rekommendera, villkor eftersom vi inte vet tillräckligt om vad som utgör betydande störning och därför bör undvikas.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta ställningstagande har fattats av enhetschef Tatjana Joksimović med handläggare Susann Sass-Jonsson som föredragande.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.